

Uherský Brod „Zahrada Panského dvora“

Záchranný archeologický výzkum – návrh řešení

Archaia Olomouc z. ú.

2025

Uherský Brod - Zahrada Panského domu

Záchranný archeologický výzkum – návrh řešení

1. Úvod

Text shrnuje výsledky zjišťovacího archeologického výzkumu (ZJAV) provedeného od 31. 3. do 24. 4. 2025 (terénní část) organizací Archaia Olomouc z. ú. pro stavebníka Město Uherský Brod ze využití dalších podkladů (originální mapy stabilního katastru z r. 1827, ortofotomapa, projektová dokumentace) ale i odborné literatury a nálezových zpráv z některých archeologických výzkumů v dalších částech města.

Účelem je návrh dalšího řešení ve smyslu zajištění zájmů archeologické památkové péče při realizaci plánované stavby „Zahrada Panského domu“.

2. Stručné informace o objektu a stavbě

Jedná o stavbu plánovanou v areálu objektu tzv. Panského domu, v Památkovém katalogu označeném jako palác Jana z Kunovic, čp. 77. Ten se nachází v severovýchodní části historického centra města Uherský Brod, na rohu ulic Kaunicova a Moravská, tj. u severovýchodního rohu náměstí, na pozemcích parc. č. st. 12 v k.ú. Uherský Brod.

Z památkového hlediska se lokalita nachází v Městské památkové zóně Uherský Brod (rejst. číslo ÚSKP 2097), dle Státního archeologického seznamu (<https://isad.npu.cz/>) je předmětná plocha na „území s archeologickými nálezy“ - kategorie UAN I „středověké a novověké jádro města“ (ID SAS 31861). Plocha projektované stavby je součástí kulturní památky rejst. č. 29367/7-3512 „Panský dům“ (<https://pamatkovykatalog.cz/pravni-ochrana/pansky-dum-140742>).

Zájmová plocha na severu sousedí se s areálem kulturní památky „Klášter dominikánský“ (č. ÚSKP 34323/7-3501; <https://pamatkovykatalog.cz/klaster-dominikansky-14488635>).

Jedná se o zčásti plošné a o zčásti liniové stavební a zemní zásahy situované téměř výhradně v zahradě areálu Panského domu (tj. parcely st. 12). Pouze některé zásahy (přeložky a napojení inženýrských sítí, realizace nového schodiště) se okrajově dotknou sousedních pozemků, a to parc. č. 214/1 na severu a parcely č. 6490/20 na jihu.

Plošné zásahy budou: rekonstrukce komunikací a zpevněných ploch v jihovýchodní průjezdové části a ve východní části zahrady, konstrukce altánu, rekonstrukce schodiště u klášterní zdi, retenční nádrž.

Liniové zásahy budou: realizace závlahového systému, jeho přípojky, přípojky studny, přípojky aktivního prvku, rozvodu pitné vody, vedení NN, areálového osvětlení, přeložky vedení EG.D, vegetační úpravy.

Celková plocha zahrady činí cca 2585 m², z toho větší plošné zásahy se dotknou cca 1393 m² (viz plochy A1, A2, A3, B1, B2, B3, C, a D specifikované níže).

Po lepší orientaci budeme označovat jihovýchodní část celého areálu, tj. prostor vjezdu z ulice Moravská, vnitřní komunikace, parkoviště a přilehlých ploch jako průjezd do zahrady (viz níže plochy A1, A2, A3) a zbývající plochu jako vlastní zahradu (viz níže plochy B1, B2, B3, C, a D).

Úroveň stávajícího terénu na zájmové ploše se pohybuje mezi 242,99 m. n. m. (hranice vjezdu z ulice Moravská na jižním okraji) až 245,80 m. n. m. (severovýchodní roh).

3. Rozbor předpokládané archeologické situace

Z výsledků zjišťovacího archeologického výzkumu (ZJAV), shrnutých v předložené náleзовé zprávě (Kováčik 2025), jejich komparací s dostupnými historickými mapami a projektovou dokumentací (viz přílohy 1 až 4) vyplývá, že projektovaná stavba určitě zasáhne archeologické památky. Konkrétně lze předpokládat:

1. **Výskyt starších, převážně vrcholně a pozdně středověkých situací**, předcházejících výstavbě a přestavbám panského sídla v novověku, a to pozůstatků historické, převážně asi dřevohliněné městské zástavby a souvisejících souvrství. Tyto byly bezpečně zachyceny v sondě S4, a zřejmě i na bázi sond S2 a S5/S6.

1.a) Tyto památky se budou s velkou pravděpodobností kumulovat v *průjezdu* v jihovýchodní části zájmové plochy. Tato část však s ohledem na stávající stav (betonové a dlážděné povrchy příjezdové komunikace, parkoviště a další konstrukce) však nebyla podrobena realizovanému ZJAV.

1.b) Na zbývající části vlastní zahrady došlo během výstavby paláce Jana z Kunovic v 16. století a jeho přestavby za Kauniců v 18. století zřejmě k razantnímu snížení terénu, tj. odtěžení části části předcházejícího archeologického nádloží. V této části se teda budou nacházet spíše zahlobené objekty a dolní části původního středověkého souvrství.

2. Výskyt novověkých dokladů výstavby a přestaveb panského sídla

Jak bylo uvedeno výše, na větší části *vlastní zahrady* došlo v rámci výstavby paláce Jana z Kunovic v 16. století a jeho přestavby za Kauniců v 18. století k razantnímu snížení terénu, tj. odtěžení části části předcházejícího archeologického nádloží. Konkrétně byl nově vytvářený „rovný“ povrchu zahrady paláce terasovitě zaříznut do původně strmějšího, jižně orientovaného svahu. Svědčí o tom především rozdíl více než 3 m mezi úrovní povrchu zahrady a úrovní povrchu areálu kláštera u hranice obou areálů (tj. cca 245,80 m n. m. u paty schodiště ze zahrady do kláštera a cca 249,00 m n. m. v koruně schodiště).

V severní části zahrady se tak zřejmě vyskytují spíše archeologické situace (vrstvy, výkopy, konstrukce) související s výstavbou panského sídla a doprovodných objektů (viz situace v sondách S1, S3), ze starších lze případně očekávat hlubší objekty (studny, odpadní jímky).

Ve střední části bude situace zřejmě podobná, s tím, že zbytky starších středověkých situací zde budou s ohledem na menší mocnost předpokládaného terasovitěho zaříznutí do původního svahu ve srovnání se severní částí. V této části se teda mohou nacházet kromě zahlobených objektů i dolní části středověkého souvrství (viz situace v sondách S3 a S5/S6).

V jižní, lépe řečeno v jihozápadní části vlastní zahrady (tj. v místě napojení *průjezdu* a *vlastní zahrady*) došlo patrně k menšímu zásahu terasovitěho zaříznutí do původního svahu terénu. Zde lze teda předpokládat dochování větších sekvencí původního středověkého souvrství a zahlobených objektů (viz situace v sondě S4).

Výjimkou však bude další terasovitě snížený terénní pruh, lemující severní (ale i východní) dvorní průčelí stavby paláce.

Podle 2. vojenského mapování (Příloha 1) stála v severovýchodním rohu zahrady zděná stavba, patrně hospodářská stavba náležící k panskému sídlu. Zobrazen je zde pouze její půdorys a vchod na jižní straně. Dle analýzy ortofotosnímku (Příloha 2) lze dle porostových příznaků pozorovat vnitřní konstrukce (členění, základ schodiště ?) stavby, což prokázala i situace zachycená v sondě S2, ale patrně i pokračování konstrukce stavby jižním směrem (Příloha 3, 4).

4. Návrh řešení dalšího záchranného archeologického výzkumu

I. Realizace archeologického výzkumu

Na začátku je bude zapotřebí odstranit recentní konstrukce v *průjezdu do zahrady* (odhad cca 0,4 až 0,5 m) a odtěžit recentní povrch *vlastní zahrady* (obojí zřejmě zajistí stavebník), a to za archeologického dohledu.

Po začistění povrchu dojde k vyměření dílčích plošných částí a jejich následnému (předstihovému) archeologickému odkryvu a to za použití metody sond („čtverců“) a kontrolních bloků.

Po předání plochy stavbě bude výzkum pokračovat opět formou archeologického dohledu nad realizací liniových a bodových zemních a stavebních zásahů.

Protože projektovaná stavba sestává z různě hlubokých dílčích zásahů a zároveň se dotýká terénu s různě dochovanými mocnostmi archeologického souvrství (vlivem novověkých zásahů při výstavbě panského sídla), jeví se účelné celou zájmovou plochu rozčlenit na dílčí plochy (Příloha 5):

A1 - jižní část část průjezdu

Celkově výměra plochy A1 činí cca 158,5 m² (cca 17,63 x 8,7 m), kolem sousedních konstrukcí na V, J a Z okraji bude však nutno nechat cca 1,5 m široké statické bloky – celkem 33 m², tudíž výměra k plošné exkavaci bude 125,5 m².

Terénní úpravy v rámci stavby se plochy dotknou v menší míře. Projektovaná úroveň stavby má být v průměru nižší o cca 0,1 m (0 m v J části až 0,2 m v S části), dále snížená o zpevněný podklad (cca 0,4 m) na celkovou průměrnou hloubku 0,5 m (cca 0,4 m v J části a 0,6 m v S části).

Mocnost recentních konstrukcí zpevněných ploch a podkladu odhadujeme na 0,4 až 0,5 m, takže mocnost exkavovaných archeologických situací se patrně pohybuje mezi 0 až 0,2, tj. v průměru 0,1 m.

Při výzkumu by tak v podstatě mělo jít o začistění a dokumentaci povrchu archeologického terénu. Výzkum převažující spodní části předpokládaného souvrství s ohledem na charakter stavby a zájmy primární archeologické péče není nutný.

Celkový objem archeologických situací by měl představovat cca 12,55 m³.

A2 - střední část průjezdu

Celkově výměra plochy činí cca 213,5 m² (cca 17,63 x 12,2 m), kolem sousedních konstrukcí na V a Z okraji bude nutno nechat cca 1,5 m široké statické bloky – celkem 36,6 m², tudíž výměra k plošné exkavaci bude 176,9 m².

Terénní úpravy v rámci stavby se zde archeologických situací dotknou již ve větší míře. Projektovaná úroveň stavby má být v průměru snížena cca 0,45 m (0,2 v J části až 0,7 m v S části), dále snížená o zpevněný podklad (cca 0,4 m) na celkovou hloubku v průměru cca 0,6 m v J části a 1,2 m v S části.

Mocnost recentních konstrukcí zpevněných ploch a podkladu odhadujeme na 0,4 až 0,5 m, takže mocnost zbývajících archeologických situací se pohybuje mezi 0,2 až 0,7, tj. v průměru 0,45 m.

Výzkum plochy by měl zachytit středověké archeologické situace (konstrukce a vrstvy), předcházející novověkému vjezdu do areálu.

Celkový objem archeologických situací by měl představovat cca 79,61 m³.

A3 - severní část průjezdu na hranici s jihovýchodní částí vlastní zahrady

Celkově výměra plochy činí cca 108,5 m² (cca 17,63 x 5,85 m), kolem sousedních konstrukcí na V a Z okraji bude nutno nechat cca 1,5 m široké statické bloky – celkem 10 m², tudíž výměra k plošné exkavaci bude 98,5 m².

Terénní úpravy v rámci stavby se plochy dotknou ve větší míře. Projektovaná úroveň stavby má být v průměru snížena cca 0,7 m, dále snížena o zpevněný podklad (cca 0,4 m) na celkovou hloubku cca 1,1 m.

Mocnost recentních konstrukcí zpevněných ploch a podkladu odhadujeme na 0,4 až 0,6 m (nachází se zde četné recentní konstrukce a jejich reliktů), takže průměrnou mocnost zbývajících archeologických situací lze odhadnout na 0,6 m.

Výzkum plochy by měl zachytit středověké archeologické situace (konstrukce a vrstvy), předcházející existenci novověkého panského sídla.

Celkový objem archeologických situací by měl představovat cca 59,1 m³.

B1 - jihovýchodní část vlastní zahrady

Celkově výměra plochy činí cca 197,8 m² (cca 20,1 x 9,77 m), kolem sousední konstrukce na V okraji bude nutno nechat cca 1,5 m široký statický blok – celkem 14,6 m², tudíž výměra k plošné exkavaci bude 183,2 m².

Terénní úpravy v rámci stavby se plochy dotknou ve větší míře. Projektovaná úroveň stavby má být snížena v průměru o cca 0,5 m (cca 0,7 m v J části a cca 0,3 m v S části, snížena o projektovaný zpevněný podklad (v průměru cca 0,2 m) na celkovou hloubku v průměru 0,7 m.

Mocnost recentních konstrukcí zpevněných ploch a podkladu odhadujeme na 0,2 m, takže mocnost zbývajících archeologických situací lze odhadnout v průměru na 0,5 m.

Výzkum plochy by měl zachytit středověké archeologické situace (konstrukce a vrstvy), ale i situace spojené s výstavbou novověkého panského sídla.

Celkový objem archeologických situací by měl představovat cca 91,6 m³.

B2 - východní část vlastní zahrady

Celkově výměra plochy činí cca 210,3 m² (cca 20,1 x 10,3 m), kolem sousední konstrukce na V okraji bude nutno nechat cca 1 m široký statický blok – celkem 10,3 m², tudíž výměra určená k plošné exkavaci bude 200 m².

Terénní úpravy v rámci stavby se plochy dotknou ve větší míře. Projektovaná úroveň stavby má být snížena o cca 0,25 m (0,3 m v J části a 0,2 m v S části), místy snížena o projektovaný zpevněný podklad (v průměru cca 0,2 m) na celkovou průměrnou hloubku cca 0,45 m.

Mocnost recentních konstrukcí zpevněných ploch a podkladu odhadujeme na 0,2 m, takže mocnost zbývajících archeologických situací lze odhadnout v průměru na 0,25 m. Výzkum plochy by měl zachytit především archeologické situace spojené s výstavbou novověkého panského sídla, ale snad i část středověkých situací (zahloubené objekty a pozůstatky souvrství).

Celkový objem archeologických situací by měl představovat cca 50 m³.

B3 - východní část vlastní zahrady

Celkově výměra plochy činí cca 304,1 m² (cca 20,1 x 13,71 m), kolem sousední konstrukce na V a S okraji bude nutno nechat cca 1 m široký statický blok – celkem 32,81 m², tudíž výměra k plošné exkavaci bude 271,24 m².

Terénní úpravy v rámci stavby se plochy dotknou v omezené míře. Projektovaná úroveň stavby má být snížena v průměru o cca 0,1 m (0,2 m v J části a 0 m v S části),

snížená o projektovaný zpevněný podklad (cca 0,2 m) na hloubku cca 0,4 m v J části a cca 0,2 m v S části.

Mocnost recentních konstrukcí zpevněných ploch a podkladu odhadujeme opět na 0,2 m, takže mocnost zbývajících archeologických situací lze odhadnout v průměru na 0,1 m.

Výzkum plochy, na značné části spočívající v začištění a dokumentace po odtěžení recentního povrchu, by měl zachytit především archeologické situace spojené s výstavbou novověkého panského sídla.

Celkový objem archeologických situací by měl představovat cca 27,12 m³.

C - altán

Celkově výměra (bez plochy altánu, exkavované v rámci ploch B1, B2, B3) činí cca 95,03 m².

Terénní úpravy v rámci stavby se plochy dotknou ve značné míře. Projektovaná úroveň stavby má být cca 0,1 až 0,2 m, snížená o projektovaný zpevněný podklad (v průměru cca 0,3 m) na celkovou hloubku cca 0,4 až 0,5 m.

Mocnost recentních konstrukcí zpevněných ploch a podkladu odhadujeme na 0,2 m, takže mocnost zbývajících archeologických situací lze odhadnout v průměru na 0,2 m.

Výzkum plochy by měl zachytit především archeologické situace spojené s výstavbou novověkého panského sídla, ale snad i část středověkých situací (zahloubené objekty a pozůstatky souvrství).

Celkový objem archeologických situací by měl představovat cca 19,01 m³.

D - retenční nádrž

Celkově výměra (rozšířené o svahování a po odečtu již zkoumané plochy v S5/S6) činí cca 99,6 m².

Terénní úpravy v rámci stavby se plochy dotknou ve značné míře. Projektovaná úroveň stavby má být cca - 1 až 3 m, tj. výrazně přesahuje předpokládanou bázi archeologických situací).

Mocnost recentních vrstev odhadujeme na 0,2 m, mocnost zbývajících archeologických situací lze odhadnout na 0,1 až 0,7 m, tj. v průměru 0,4 m.

Výzkum plochy by měl zachytit především archeologické situace spojené s výstavbou novověkého panského sídla, ale snad i část středověkých situací (zahloubené objekty a pozůstatky souvrství).

Celkový objem archeologických situací by měl představovat cca 39,84 m³.

V Olomouci, dne 27. 05. 2025:

Mgr. Peter Kováčik, Ph.D.

Přílohy:

1. Soutisk plánu sond ZJAV a výřezu originálního stabilního katastru
2. Soutisk plánu sond ZJAV a výřezu ortofotomapy.
3. Soutisk výřezu ortofotomapy a předpokládaných konstrukcí novověké zděné stavby v SV rohu zahrady na základě analýzy porostových příznaků a přibližného georeferencování stabilního katastru

4. Soutisk části projektové dokumentace a předpokládaných konstrukcí novověké zděné stavby v SV rohu zahrady na základě analýzy porostových příznaků a přibližného georeferencování originálního stabilního katastru
5. Návrh dílčích ploch ZAV na půdorysu z projektové dokumentace.

Informační zdroje:

Kuča, K. 2008: Města a městečka v Čechách, na Moravě a ve Slezsku, VII. Díl, Str – U, Nakladatelství Libri, Praha.

Studený, J: Souhrnná technická zpráva.

Český úřad zeměměřičský a katastrální. Originální mapy stabilního katastru 1:2880, č. 2745 Uherský Brod (dostupné na: https://ags.cuzk.cz/archiv/openmap.html?typ=orm&idrastru=B2_a_4M_2745_1, 24. 5. 2025)